

Sygn. akt III KK 429/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Rafał Malarski
SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Wlostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Mieczysława Tabora
w sprawie J. A. S.

skazanego z art. 27c ust. 1 pkt 2 i 4 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie
śródlądowym (Dz. U. z 2009 r. nr 189, poz. 1471) i innych,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 5 kwietnia 2013 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego, na niekorzyść skazanego,
od wyroku Sądu Okręgowego w O.
z dnia 25 września 2012 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.
z dnia 22 marca 2012 r.

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w części orzekającej środek karny na podstawie art. 27c ust. 3 pkt 4 ustawy o rybactwie śródlądowym;**
- 2. uchyla zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu I instancji w części dotyczącej powołania w kwalifikacji prawnej czynu art. 27c ust. 1 pkt 4 ustawy o rybactwie śródlądowym;**
- 3. obciąża Skarb Państwa kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

J. S. został oskarżony o to, że w dniu 15 września 2011 r. na Kanale D., nie będąc uprawnionym do rybactwa, dokonał nielegalnego połowu ryb za pomocą narzędzi połowowych w postaci podbieraka z przewodem elektrycznym, deski z urządzeniem elektrycznym i tzw. żaby z przewodem elektrycznym, po czym zabrał w celu przywłaszczenia w ten sposób złowione ryb w postaci 91 sztuk okonia, 21 sztuk szczupaka, 19 sztuk lina i 7 sztuk bolenia o łącznej wadze 22 kg i wartości 312,5 zł na szkodę Gospodarstwa (...) w Ł.,

tj. o popełnienie przestępstwa z art. 27c ust. 1 pkt 2 i 4 *ustawy o rybactwie śródlądowym* w zb. z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w B., wyrokiem z dnia 22 marca 2012 r.,:

1. uznał J. S. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to na mocy art. 27c ust. 1 pkt 2 i 4 *ustawy o rybactwie śródlądowym* w zb. z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. skazał go, a na podstawie art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 27c ust. 2 *ustawy o rybactwie śródlądowym* orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy D. na okres 2 tygodni na koszt oskarżonego;
3. na podstawie art. 27c ust. 3 pkt 1b *ustawy o rybactwie śródlądowym* orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci nawiązki w wysokości 2.000 zł na rzecz Gospodarstwa (...) w Ł.;
4. na podstawie art. 27c ust. 3 pkt 2 *ustawy o rybactwie śródlądowym* orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa dowodów rzeczowych;
5. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego od kosztów sądowych.

Apelacje od tego wyroku wnieśli obrońca oskarżonego oraz prokurator.

Obrońca oskarżonego zaskarżył wyrok w części orzeczenia o karze i zarzucając rażącą surowość orzeczonej kary pozbawienia wolności w wymiarze 6 miesięcy, wniósł o orzeczenie tej kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Prokurator zaskarżył wyrok również w części dotyczącej orzeczenia o karze, na niekorzyść oskarżonego i zarzucił obrazę prawa materialnego, a mianowicie art. 27c ust. 3 pkt 4 *ustawy o rybactwie śródlądowym* z dnia 18 kwietnia 1985 r., poprzez brak orzeczenia obligatoryjnego zakazu składania oferty do konkursu na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego, podczas gdy treść powyższego

przepisu nakłada na Sąd obowiązek orzeczenia takiego środka karnego. Podnosząc ten zarzut skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie tego środka karnego na okres roku.

Sąd Okręgowy w O., wyrokiem z dnia 25 września 2012 r.,:

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 27c ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o *rybactwie śródlądowym* orzekł zakaz składania oferty do konkursu na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego; w pozostałej części wyrok utrzymał w mocy;
2. zwolnił oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Kasację od prawomocnego orzeczenia Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Generalny zaskarżając wyrok w części dotyczącej orzeczenia o środku karnym, na niekorzyść skazanego J. S. Skarżący zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego - art. 27c ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o *rybactwie śródlądowym* (Dz. U. z 2009, Nr 189, poz. 1471), poprzez orzeczenie wobec J. S. środka karnego w postaci zakazu składania oferty do konkursu na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego, bez wskazania okresu obowiązywania orzeczonego zakazu, w sytuacji gdy przepis ten przewiduje możliwość jego orzeczenia na okres od roku do 3 lat, wniósł o uchylenie wyroku Sądu odwoławczego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O. w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut podniesiony w kasacji nie jest zasadny, mimo iż faktycznie wyrok Sądu Okręgowego w O. został wydany z obrazą przepisów prawa materialnego. Naruszenie w niniejszej sprawie art. 27c ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o *rybactwie śródlądowym* (j.t. Dz. U. z 2009 r., Nr 189, poz. 1471, zwanej dalej ustawą rybacką) nie polegało bowiem na braku wskazania przez Sąd w zaskarżonym wyroku okresu obowiązywania orzeczonego środka karnego w postaci zakazu składania oferty do konkursu ofert na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego, ale w ogóle na jego orzeczeniu w sytuacji, gdy brak było ku temu podstawy faktycznej i prawnej. Oczywistym jest jednak, że w sytuacji, gdyby został orzeczonek karny zasadnie, to brak wskazania okresu jego obowiązywania stanowiłoby naruszeniem prawa materialnego i kasacja byłaby w pełni zasadna.

Przypomnieć należy, że J. S. został skazany za popełnienie przestępstwa z art. 27c ust. 1 pkt 2 ustawy rybackiej, które określane jest zwykle mianem klusownictwa rybackiego. Przepis art. 27c ust. 1 tej ustawy przewiduje natomiast odpowiedzialność za kilkanaście odmian przestępstw wymienionych w siedmiu punktach, w tym klusownictwo rybackie.

Za przestępstwo to, określone w art. 27c ust. 1 pkt 2 ustawy rybackiej, odpowiada ten, kto nie będąc uprawnionym do rybactwa albo osobą połowiącą na jego rzecz, poławia ryby rybackimi narzędziami lub urządzeniami połowowymi. Sprawcą jego może być więc każdy, kto nie jest uprawniony do rybactwa w znaczeniu przyjętym w art. 4 ustawy rybackiej albo osobą połowiącą na jego rzecz, ale jedynie wówczas, gdy poławia ryby rybackimi narzędziami lub urządzeniami połowowymi. Wykaz wszystkich rybackich narzędzi połowowych oraz rybackich urządzeń połowowych został natomiast zawarty w § 9 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 listopada 2001 r. *w sprawie połowu ryb oraz warunków chowu, hodowli i połowu innych organizmów żyjących w wodzie* (Dz. U. Nr 138, poz. 1559 ze zm.). Z akt sprawy wynika, że prokurator w akcie oskarżenia wskazał, że J. S. dokonując nielegalnego (bez stosownych uprawnień) połowu ryb posługiwał się narzędziami połowowymi i za to też został skazany. Tego rodzaju ustalenie ma istotne znaczenie dla przyjęcia prawidłowej kwalifikacji prawnej przypisanego mu czynu. Sąd Rejonowy przyjął bowiem kwalifikację prawną art. 27c ust. 1 pkt 2 kumulatywnie z art. 27c ust. 1 pkt 4 ustawy rybackiej wskazując w uzasadnieniu swojego orzeczenia, że narzędzia zatrzymane przy oskarżonym wytwarzały prąd i to przy jego użyciu dokonywał on połowu ryb. Ustawa niniejsza nie wprowadziła jednak bezwzględnego zakazu poławiania ryb urządzeniami elektrycznymi, lecz jedynie takimi urządzeniami elektrycznymi, które nie odpowiadają obowiązującym normom. Zauważyć należy, że w punkcie 4 tego przepisu ustawodawca wprowadził karalność za naruszenie wskazanych w tym przepisie zakazów, w tym określonego w art. 8 ust 1 pkt 6 ustawy rybackiej, czyli zabronił połowu ryb, również uprawnionym do rybactwa, przez wytwarzanie w wodzie pola elektrycznego, ale jedynie charakterystycznego dla prądu zmiennego, natomiast połów ryb rybackimi narzędziami elektrycznymi, o których mowa we wskazanym powyżej rozporządzeniu, dokonywany jest przy użyciu prądu elektrycznego stałego lub impulsowego (§ 10 rozporządzenia). Skazany, jak wynika z akt sprawy, posługiwał się faktycznie rybackimi elektrycznymi narzędziami

połowowymi, do połowu którymi nie posiadał jednak uprawnień (por. wyrok SN z dnia 28 marca 2002 r. III KKN 326/99, LEX nr 437426). Stwierdzić więc należy, że skazany dopuścił się czynu, który winien być kwalifikowany jedynie z art. 27c ust. 1 pkt 2 ustawy rybackiej. Sąd Najwyższy dlatego też uchylił zarówno wyrok I instancji jak i wyrok Sądu odwoławczego w części dotyczącej błędnie powołanego w kwalifikacji prawnej czynu art. 27c ust. 1 pkt 4 ustawy o rybactwie śródlądowym.

Przechodząc do kwestii poruszonej w kasacji trzeba podkreślić, że przepisy ustawy rybackiej, prócz kar orzekanych w razie skazania za przestępstwo, przewidują również obligatoryjne środki karne.

I tak, w razie skazania za przestępstwa stypizowane w art. 27c ust. 1, sąd orzeka na podstawie art. 27c ust. 2 o podaniu orzeczenia o skazaniu do publicznej wiadomości, na koszt skazanego. Jednoznaczne sformułowanie tego przepisu pozwala stwierdzić, że skazanie za którekolwiek przestępstwo musi powodować w każdym wypadku orzeczenie tego środka karnego.

Ponadto, na podstawie art. 27c ust. 3 tej ustawy, także w razie skazania za przestępstwa z ust. 1 tego przepisu, sąd dodatkowo orzeka, odpowiednio, przewidziane w tym przepisie inne środki karne:

- 1) na rzecz pokrzywdzonego:
 - a) obowiązek naprawienia szkody, na wniosek tego pokrzywdzonego, lub
 - b) uprawnionego do rybactwa nawiązkę w wysokości od pięciokrotnej do dwudziestokrotnej wartości przywłaszczonych ryb;
- 2) przepadek rybackich narzędzi połowowych i innych przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, a także przedmiotów pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z przestępstwa;
- 3) trwałe odebranie karty wędkarskiej albo karty łowiectwa podwodnego bądź jej przekazanie do depozytu sądowego na okres nie krótszy niż 12 miesięcy, do czasu złożenia przez osobę skazaną ponownego egzaminu z wynikiem pozytywnym;
- 4) zakaz składania oferty do konkursu ofert na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego na okres od roku do 3 lat.

O ile treść przepisu art. 27c ust. 3 ustawy rybackiej nie pozostawia wątpliwości co do obligatoryjności orzekania („sąd orzeka”) również tych środków karnych, o tyle użycie w nim klauzuli „odpowiedniego” stosowania tych przepisów wskazuje, że obligatoryjność tych środków nie jest bezwzględna w odniesieniu do

każdego z wymienionych w art. 27c ust. 1 przestępstw i oznacza, że w przypadku popełnienia któregośkolwiek z tych przestępstw, sąd nie ma obowiązku orzekania wszystkich czterech środków karnych łącznie. Posługiwanie się bowiem formułą „odpowiedniego” stosowania przepisów prawa do przypadków nie uregulowanych w nich wprost, stanowi zabieg mający na celu skrócenie tekstu prawnego, co oczywiście nie zawsze jest to w pełni precyzyjne i konsekwentne. Powszechnie przyjmuje się, że pojęcie „odpowiedniego” stosowania może oznaczać, w zależności od konkretnego przypadku: nakaz stosowania przepisu wprost, czyli bez żadnej zmiany; nakaz stosowania przepisu z pewnymi zmianami; brak możliwości stosowania w ogóle danego przepisu do określonego wypadku, z uwagi na bezprzedmiotowość regulacji lub sprzeczność z innymi przepisami (por. Z. Siwik, *Systematyczny komentarz do ustawy karnej skarbowej. Część ogólna*, Wrocław 1993, str. 58 i n.; P. Kardas (w:) *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. A. Zoll, Warszawa 2008, t. II, s. 156). W odniesieniu do omawianego przepisu „odpowiedniość” oznacza, że *in concreto* należy uwzględnić specyfikę układu procesowego, w którym dany przepis ma być zastosowany. Nie chodzi o stosowanie jednakowych środków karnych za różne czyny, ale o orzekanie tylko takich środków karnych, które będą właściwe dla osiągnięcia celu jakim jest właściwa represja karna w odniesieniu do danego sprawcy za popełnienie konkretnego czynu. Faktyczna dolegliwość odpowiedzialności wyznaczana jest bowiem nie tylko przez kary, ale również przez środki karne (por. W. Radecki, *Ocena prawna kłusownictwa rybackiego*, Prokuratura i Prawo z 2011 r., z. 9, str. 5 i nast.). Obligatoryjność orzekania środków karnych wskazanych w art. 27c ust. 3 zależy więc od szeregu czynników, w tym m. in. od rodzaju i sposobu popełnienia przestępstwa, wyrządzonej szkody, czy też tego, kto jest sprawcą czynu.

Za takim rozumieniem tego przepisu przemawia również zamieszczenie przepisu art. 27c ust. 3 ustawy rybackiej wymieniającego wyżej wskazane cztery środki karne w odrębnej jednostce redakcyjnej niż środek karny o podaniu orzeczenia o skazaniu do publicznej wiadomości. Gdyby bowiem wszystkie środki karne były bezwzględnie obligatoryjne w odniesieniu do wszystkich przestępstw określonych w art. 27c ust. 1 ustawy rybackiej, to wówczas nie byłby konieczny tego rodzaju zabieg legislacyjny.

Nie wydaje się także, aby zamiarem ustawodawcy było orzekanie przez sąd wobec zwykłego kłusownika rybackiego, tak specyficznego środka karnego jakim

jest zakaz składania oferty do konkursu ofert na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego.

Celowość orzekania tego środka karnego winna być bowiem nierozzerwalnie związana z koniecznością zapewnienia przez Państwo racjonalnej gospodarki rybackiej w śródlądowych wodach powierzchniowych płynących stanowiących własność Skarbu Państwa, czemu ma służyć właśnie taki konkurs. Konieczne więc jest poczynienie kilku uwag dotyczących tego zagadnienia. Przypomnieć należy, że art. 4 ustawy rybackiej wprowadza dwie kategorie uprawnionych do rybactwa w zależności od tego, czy chodzi o wody stojące, czy publiczne śródlądowe wody powierzchniowe płynące, które jako jedyne podlegają podziałowi na obwody rybackie (art. 12 ust. 1 ustawy rybackiej). Uprawnionym do rybactwa na wodach stojących i w stawach jest właściciel lub posiadacz samoistny lub zależny gruntów pod tymi wodami. Uprawnionym do rybactwa w obwodzie rybackim jest natomiast organ administracji publicznej wykonujący uprawnienia właściciela wody w zakresie rybactwa śródlądowego albo osoba władająca obwodem rybackim na podstawie umowy zawartej z właściwym organem administracji publicznej. Użytkowanie obwodów rybackich przysługuje więc, co do zasady, organowi administracji publicznej wykonującemu prawa właścicielskie w imieniu Skarbu Państwa. Jednakże na podstawie art. 13 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2012 r., Nr 15, poz. 145) istnieje możliwość, za opłatą roczną i na czas nie krótszy niż 10 lat, oddania w użytkowanie obwodów rybackich na publicznych śródlądowych wodach powierzchniowych na podstawie umowy zawartej przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej z osobą wyłonioną w drodze konkursu ofert. Konkurs ten przeprowadza się w trybie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 stycznia 2007 r. w *sprawie konkursu ofert na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego* (Dz. U. Nr 27, poz. 181). Zauważyć trzeba, że konkurs jest niczym innym niż przetargiem uregulowanym w przepisach kodeksu cywilnego, a umowa o oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego jest umową cywilnoprawną (por. postanowienie WSA w Gdańsku z dnia 28 czerwca 2005 r., II SA/Gd 188/05, LEX nr 180323). Rozporządzenie to reguluje m.in. tryb i warunki konkursu oraz wymogi jakie musi spełniać oferta i oferent, który nie tylko musi być osobą niekaraną, posiadać kwalifikacje i doświadczenie zawodowe będące oceniane przez komisję konkursową, ale również posiadać środki trwałe i wyposażenie bezpośrednio

służące do chowu, hodowli lub połowu ryb lub raków. Możliwość wykorzystywania wód do celów rybackich przez osobę uprawnioną do rybactwa na podstawie umowy, z pominięciem innych podmiotów, zostało bowiem powiązane z wynikającym z art. 6 i 6a ustawy rybackiej, obowiązkiem prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej, której celem jest wykorzystywanie możliwości produkcyjnych wód w sposób nienaruszający interesów innych uprawnionych do rybactwa z zachowaniem zasobów ryb w równowadze biologicznej i na poziomie umożliwiającym gospodarcze korzystanie z nich w przyszłości, co musi się odbywać zgodnie z operatem rybackim, który to dokument opiniowany jest przez specjalistyczną uprawnioną jednostkę. Osoba uprawniona do rybactwa w obwodzie rybackim na podstawie umowy jest więc zobowiązana do wykonywania powierzonych jej zadań z zakresu ochrony równowagi zasobów środowiska, które mimo, że są następstwem zawarcia umowy, są obowiązkami o charakterze publicznoprawnym, a zaniechanie ich wykonywania może doprowadzić do rozwiązania umowy na podstawie art. 13 ust. 7 Prawa wodnego oraz do odpowiedzialności karnej za wykroczenie z art. 27 ust. 1 ustawy rybackiej (por. wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 marca 2009 r., IV SA/Wa 1986/08, LEX nr 569659).

Powyższe jednoznacznie więc wskazuje, że orzekanie w oparciu o przepis art. 27c ust. 3 pkt 4 ustawy rybackiej środka karnego w postaci zakazu składania oferty do konkursu ofert na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego jest jedynie obligatoryjne wobec osób, które nie tylko zostały skazane za jedno z przestępstw określonych w ust. 1 tego przepisu, ale także osoba taka musi należeć do kręgu osób uprawnionych do rybactwa w myśl art. 4 tej ustawy lub też z okoliczności konkretnej sprawy wynikać, że może ubiegać się o zawarcie umowy o użytkowanie obwodu rybackiego. Wprawdzie osoba karana za przestępstwa z ustawy rybackiej i tak nie może przystępować do konkursu ofert, ale chodzi w tym wypadku również o dodatkowe napiętnowanie takich osób, które nie dają rękojmi dbania o trwałość gospodarki rybackiej.

Powyższe wskazuje jednoznacznie, że wyrok Sądu Okręgowego w O. został wydany z obrazą prawa materialnego, gdyż brak było podstawy faktycznej i prawnej do orzekania wobec J. S. skazanego za kłusownictwo rybackie środka karnego na podstawie art. 27c ust. 3 pkt 4 ustawy rybackiej. Sąd Najwyższy uchylił więc zaskarżony wyrok w tej części. Wprawdzie kasacja Prokuratora Generalnego

została wniesiona na niekorzyść skazanego, jednakże przepis art. 434 § 2 k.p.k. dopuszcza możliwość przełamania kierunku środka odwoławczego na korzyść skazanego, tak jak to ma miejsce w niniejszej sprawie.

Rozstrzygnięcie o kosztach oparte jest o treść art. 638 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

r.g.